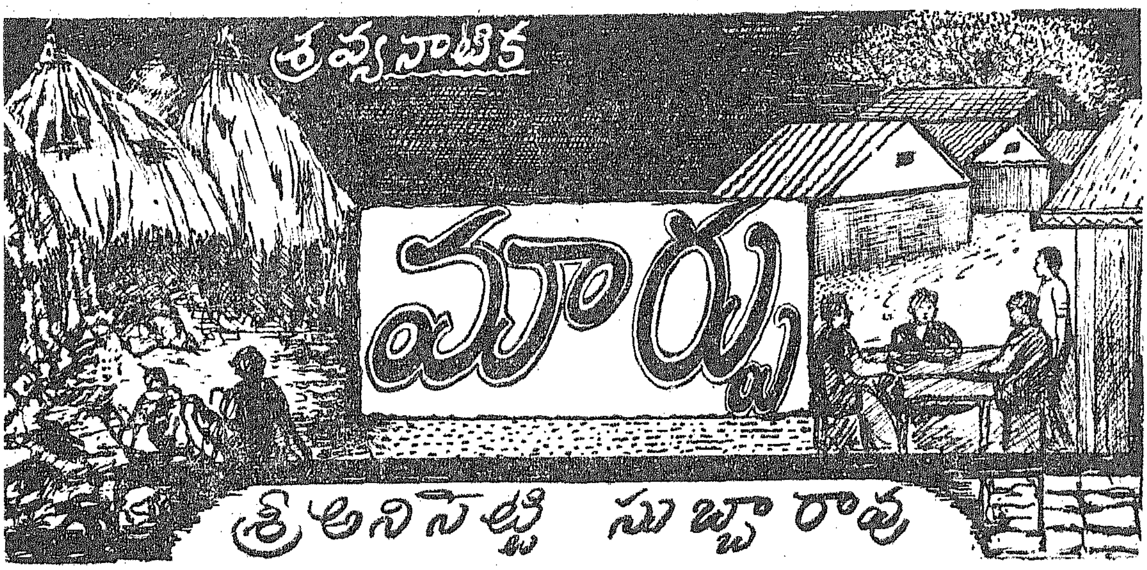

పాత్రలు

బహాదూర్ – వృద్ధ జమీందారు
అప్పన్న – సేవకుడు
జోగయ్య – 25
గోపాలం – 45
కుర్రాడు – 11
షెరీ – 40
బ్రహ్మయ్య పంతులు } 60

(రైల్వే స్టేషన్)

(రైలు వస్తూవున్న ధ్వని. స్టేషనులో రైలు ఆగుతుంది. జనుల కోలాహలం వినబడుతుంది.)

బ: (పిలుస్తూ) అప్పయ్యా, అప్పయ్యా! ఎక్కడ చూస్తున్నావయ్యా!

అ: (ఆదుర్దాగా) అయ్యా! వస్తున్నా. తమకోసమే ప్రతి పెట్టె గాలించి చూస్తున్నా సార్!

బ: ప్రతి పెట్టె ఎందుకు? ఆ ఉండేది ఒక సెకండ్ క్లాస్ పెట్టె. సరాసరి అక్కడికొచ్చేస్తే కనపడేదా.

అ: నేనూ అదే అనుకున్నాగాని, మళ్ళీ ఏమో అయ్యగారు ఈ రోజుల్లో గూడా....

బ: చాలు చాల్లే. ఊళ్ళో పెద్దలంతా బైట ఎదురు చూస్తున్నారేమో! పద.

అ: (భయంగా) లేదండీ. ఊళ్ళో వాళ్ళందరితో చెప్పానండి. చెప్తే అంతా విన్నారండి. విని మరేమో........

బ: ఆ సోదంతా ఇప్పుడెందుకులే నడవవయ్యా........

అ: అది కాదు. అసలు సంగతి వినండి. బహదూర్ వారు రైల్లో దిగుతున్నారు. తమ గ్రామం చూసి చాలా కాలమైందని, ఎంతో ప్రేమతో తిరిగి వస్తున్నారు, మీ రందరూ వచ్చి ఆహ్వానించాలీ అంటే........

బ: ఆ, అంటే?........

అ: ఎవరూ రాలేదండి.

బ: నిజంగా, అయితే ఎవ్వరూ రాలేదా?

అ: లేదండి. ఎవరి నడిగినా ఆ బడి పంతులు బ్రహ్మయ్య దగ్గరికి పోతున్నారండి.

బ: బ్రహ్మయ్యా? అతనేగా, ఇంతకు ముందు........

అ: చిత్తం. మీరు పూర్వం మూడుసార్లు డిస్మిస్ చేసిన బడిపంతులేనండి.

బ: (కోపంగా) ఆ, ఇప్పుడాయన పెత్తనం వెలిగిస్తున్నాడన్నమాట.

అ: అయ్యో! బ్రహ్మయ్యంటే వూళ్ళో వాళ్ళకు దేవునితో సమానం. ఏం చెప్పను లెండి. ఊరంతా ఆశ్చర్యంగా మారిపోయింది. నా కళ్ళు తిరిగిపోయినయ్. ఆహాహా........

బ: నాకు తెలుసు. నీ గతి అధోగతవుతుందని........(నవ్వుతాడు.)

అ: బహదూర్ వారిని అంబారీ మీద తెచ్చి, కనీసం కారుమీదన్నా ఊరేగించి సన్మానం చెయ్యాలని బల్లగుద్ది చెప్పేశా.

బ: ఒప్పుకోలేదా?

అ: లేదండీ. అసలు సంగతేమిటంటే, ఊళ్ళోవాళ్ళంతా కలిసి ఆయనకే సన్మానం చేస్తున్నారట.

బ: అలాగా........ (ఒక నిశ్చయంతో) అప్పన్నా........

అ: చిత్తం.

బ: వెళ్ళిపోదాం పద.

అ: ఎక్కడికి?

బ: పట్నం. మళ్ళీ ఈ ఊళ్ళో నా జన్మలో అడుగు పెట్టను. ఊ, పద.

అ: అట్లా అనొద్దయ్యగారూ! మన ఊరు మనం మరచిపోతే ఎట్లా? ఒక్కసారి మీ కండ్లతో మీరు చూస్తే........

బ: ఏమిటయ్యా చూసేది?

అ: అలా అనకండి. తమరు ఒకసారి చూస్తేగాని తెలియదు. మన వూరు మహా గొప్పగా మారిపోయింది. నా మాట వినండి.

బ: సరే కాని, చూడు! నేను నేనే అని మాత్రం ఎవరితోనూ అనొద్దు సుమా! ఎందుకంటే, అంత గౌరవంగా వుండదు.

అ: నేనూ అదే అనుకుంటున్నా. పదండి బండి రెడీగా వుంది.

* * *

(ఒంటెద్దు బండి ఊళ్ళోకి వెడుతూ వుంటుంది. బండి నడక, మువ్వల ధ్వని వినిపిస్తూ వుంటాయి.)

అ: అదుగో చూశారా! అదే ఉదయపురి.

బ: ఏదీ?

అ: అదిగో, కనిపిస్తోందిగా చూడండి! తెల్లగా మల్లెపూలలాగున్న ఇళ్ళు. ఆ మధ్యలో అది తిరుపతిలా వుంది పార్కు.

బ: పార్కు వేశారా?

అ: అవునండి. ఊరి మధ్య. అందులో కూచుంటే అసలు ప్రపంచమే మరచిపోతాం.

బ: అదేమిటి? శ్రీరామనవమికి స్తంభాలు పాతారా యేం?

అ: అవి ఎలక్ట్రిక్ లైట్లండి. రాత్రి పూటండి. ఓ వైకుంఠ మనుకోండి. చీకటనేది దివిటీ వేసి వెతికినా కనిపించదు.

బ: (నవ్వుతూ) ఆ వేమిటోయ్ అప్పయ్యా!

అ: అవన్నీ కాలవలండీ. పొలాలకు నీళ్లు పెట్టారు. ఇక్కడికి పంద మైళ్ళలో ఏదో చెరువు పెద్దదిచేసి అక్కణ్ణుంచి కాలవ తవ్వారట. ఆ ఎలక్ట్రీ అంతా ఏదో నాలుగొందల మైళ్ళలో ఒక ఆనకట్ట ఉందట. అక్కణ్ణుంచి తీగలమీద తెస్తున్నారట.

బ: అప్పన్నా........

అ: అయ్యా........

బ: చాలా ఆశ్చర్యంగా వుందోయ్!

అ: అప్పుడే ఏమైందయ్యగారూ! ఊళ్ళోకి పోయి చూద్దాం రండి. అసలు మనుషులే మారిపోయారు. వాళ్ళ పనులేమిటో, వాళ్ళ ప్రవర్తనలేమిటో అంతా విచిత్రంగా వుంది....

* * *

అ: అలా పార్కు లోపలికి పోయి ఒక మూల కూచుందాం. వచ్చే పోయే వాళ్ళను చూడొచ్చు. కావాలంటే పలిచి గూడా మాట్లాడొచ్చు.

బ: అప్పన్నా.

అ: అయ్యా........

బ: మనన్నెవరన్నా గుర్తుపడతారా.

అ: నేనూ అదే అనుకుంటున్నా. తమర్ని ఎరిగినవాళ్ళెవరున్నారండీ ఊళ్ళో........

బ: ఏమో. ఇంతవరకు మనల్ని చూసినవాళ్ళెవరూ అనుమానించినట్టు లేదు.

అ: అదే. లేదులెండి. ఎప్పుడో మరిచి పోయారు. తమ కా భయమేం లేదు. ఆ, కూర్చోండి.

బ: అప్పన్నా! ఆ పోయ్యేవాడు మన వాడే గదూ?

అ: ఆ, అవు నవును, వాడేనండి.

బ: [illegible]. ఇప్పుడేం చేస్తున్నాడో.

అ: అయినా పిలుస్తా నుండండి.

(పిలుస్తూ) ఏయ్ నిన్నే. ఏమోయ్.

జో: నన్నేనా అండి పిలిచారు?

అ: అవును. నిన్నే.

జో: పేరుపెట్టి పిలవొచ్చునే.

అ. ఏమో, నీ పేరేమిటో మాకేం తెలుసు?

జో: నా పేరు పి. యం. అన్నీ, పి యల్. అని పిలుస్తారు. పి. యం. అంటే పార్కు మేనేజర్, పి. యల్. అంటే ప్రెసిడెంట్ ఆఫ్ లైబ్రరీ అని........ అసలు పేరు జోగయ్యలెండి.

బ: అయితే, నువ్వు ఇంగ్లీషుగూడా నేర్చుకున్నావటోయ్?

జో: అవును, ఏం అలా అడుగుతున్నారు?

బ: ఆ, ఏం లేదు. నువ్వు పూర్వం పెదయ్యగారి కొలువులో వెట్టిగా పనిచేశావ్ గదూ.

జో: అవునండి. అంతా అప్పటిలాగే వుంటే నేనూ అట్లాగే వుండేవాణ్ణేమో! ఇప్పుడు కాలం మారింది గదండి. ఊళ్ళో అంతా పట్టుబట్టి చదువుకుంటుంటే నేనూ కష్టపడి నేర్చుకున్నానండి. కమిటీవారు మెచ్చుకుని నాకీ ఉద్యోగం ఇచ్చారు.

బ: అలాగా, అయితే నీకు ఈ చాకిరీ బాగుందా, ఆ కొలువు బాగుందా?

జో: క్షమించండి. నాకు తీరిక లేదు. కళ్ళి, లైబ్రరీ తెరిచి కొత్త పుస్తకాలన్నీ జాబితా వ్రాసుకోవాలి.

బ: అప్పన్నా........

అ: అయ్యా........

బ: చూశావా, ఎట్లాంటివాడు ఎట్లా మారిపోయాడో........

అ: అయ్యో! నిజమే గదండీ. ఆ రోజుల్లో దింపిన తల ఎత్తేవాడా........(గర్వంగా) ఇప్పుడంటే హరిజన్ అంటున్నారుగానీ, ఆ కాలంలో గోడ కానుకుని నడిచేవాడు గాదటండీ. ఇప్పుడు పంచాయతీ కమిటీలో ఇతడూ ఒక మెంబరట.

బ: ఏదీ, ఏదీ ఆ కుర్రాణ్ణి పిలు........ మాట్లాడదాం.

అ: ఒరేయ్ కుర్రోడా....ఓ, గబ్బాయ్.

(కేకలు పెట్టి పిలుస్తూ చప్పట్లు కొడతాడు)

కుర్రాడు: ఏమండీ—నన్ను పిలిచారా?

అ: అవును.

కు: సైగ చేస్తే వస్తాను గా, కేకలేసి చప్పట్లు కొడతా రెందుకు?

బ: ఏమోయ్! ఈ ఊళ్ళో చప్పట్లు కొట్టడం చట్టానికి విరుద్ధమా?

కు: పెద్దలు....మీకుగూడా అలా అంటూ రేమండి. చట్టానికి వ్యతిరేకం కాకపోతే చెయ్యకూడదని వస్తైనా చేసేస్తామా? మంచి చెడ్డా ఆ పని ఎవరికి వారు విచారించుకోవాలి.

బ: (ఆశ్చర్యంగా) అబ్బాయ్, నీ వయస్సెంతేమ్మా?

కు: పదకొండు.

బ: అప్పుడే నీకింత ఆలోచన ఎట్లా వచ్చిందోయ్?

కు: మా బ్రహ్మయ్య మాస్టరుగారు క్లాసులో చెప్పారు. దానిమీద నేను ఆలోచించుకుని నిజమే అని నిశ్చయించుకున్నాను.

బ: ఓహో! స్కూలు పిల్లలు కూడా ఆలోచించుకోకుండా ఏదీ అంగీకరించరన్న మాట.

కు: అవునండి! అది మా మాస్టరు గారి ఆదేశం.

బ: అబ్బాయ్! ఒక వేళ కేక లేస్తా మనుకో ఏం, భూకంపం ముంచుకొస్తుందా?

కు: అలా అంటారేమండీ, పక్కనే ప్రసూతి నిలయం వుందని మీకు తెలియదూ? అప్పుడే ప్రసవించిన తల్లులూ, పిల్ల పసిబిడ్డలూ నిద్రపోతుంటే మనం........

బ: (అమితాశ్చర్యంతో) ఓహో! అదా సంగతి. అయితే తప్పే. అప్పన్నా! ఊళ్ళో ఇదెప్పుడు కట్టారోయ్?

అ: ఇవన్నీ ఈ మధ్యలో కట్టినవేనండీ! ఆ అబ్బాయి వెళ్ళిపోతున్నాడే. అతని చేతిలో ఐదు రూపాయల నోటుందండోయ్, జేబు చూసుకోండి.

బ: ఏదీ, పిలువ్, పిలువ్.... మెల్లగా పిలువ్.

కు: ఆ అలా సైగచేసి పిలిస్తే బాగుంటుంది. పసిపాపలు పరమాత్మ స్వరూపాలని మా మాస్టరుగారు చెప్పారు.

అ: నాయనా! ఈ ధర్మపన్నాలకేం గాని ఈ నోటెక్కడిది?

కు: ఇది లైబ్రరీకి చందా ఇవ్వాలని తీసుకుపోతున్నా.

బ: ఇంట్లోవాళ్ళకు తెలుసా ఆ సంగతి?

కు: మా అమ్మా, నాన్నా సంతోషంగా ఇచ్చారండి.

బ: (వెటకారంగా) అలాగేం. చందాలు సంతోషంగా ఇచ్చే రోజులొచ్చినయ్యన్న మాట. ఎందుకిచ్చారు?

కు: నేను న్యాయంగా తీర్పు చెప్పానని....

బ: తీర్పా? నువ్వు! ఏ న్యాయస్థానంలో?

కు: మా ఇంట్లోనే. మా అమ్మా, నాన్నా కోపంగా వచ్చి, అన్నం తినకుండా అలిగితే నేను మధ్యవర్తిగా వుండి సమాధానం కుదిర్చా.

అ: మొత్తానికి తెలివైనవాడే. అబ్బాయ్! సత్యం చదువుతున్నావ్?

కు: ఇండియా.

బ: (ఆశ్చర్యంగా) ఇండియా అంటే?

కు: ఇండియా అంటే తెలియదూ? భారత దేశం. చరిత్రా, భూగోళం, అన్నీ....

బ: బ్రహ్మయ్య పంతులు కుర్రాళ్ళను బలే తయారుచేస్తున్నాడే

కు: మరేమనుకున్నారు! అందుకే అందరూ ఇవాళ సాయంత్రం సన్మానం చేస్తున్నారు. వస్తారా.

బ: వస్తులే పో.

అ: అయ్యగారూ! ముందర [illegible] వస్తాంది. పోదాం రండి. అటుగా [illegible].

అటూ ఇటూ

—ఫోటో: శ్రీ శ్రీపాద వెంకన్న

బ: ఏమిటి మాసేది. అయ్యగారికి దండ లేస్తారు. పంచరత్నాలు చదువుతారు. బ్రహ్మాండంగా పొగుడుతారు. అంతేగా....

అ: అయ్యగారూ! పోనీ నే వెళ్ళి చూస్తా, మీ రేమీ అనుకోకపోతే.

బ: అప్పన్నా! నే నొచ్చినప్పట్నుంచీ చూస్తున్నా, నువ్వుగూడా మారిపోతున్నావ్. నేను నీ కోసం వచ్చానా, నువ్వు నా కోసం వచ్చావా ఈ ఊరికి? చెప్పు.

అ: అందుకే. నన్ను గురించైనా మీరు బయలుదేరితే, మీ కోసం నేను బయలుదేరొచ్చునని....

బ: సరే పద.

* * *

(సన్మానసభ జరుగుతూ ఉంది. జనుల కోలాహలం వినబడి సద్దుమణుగుతుంది)

బ: అప్పన్నా!

అ: అయ్యా!

బ: ఈ చివర కూర్చుందాం. ఎవ్వరికీ కనపడకుండా. బ్రహ్మయ్య అసాధ్యుడు, గుర్తుపడతాడేమో!

అ: చిత్తం.

గో: (ఉపన్యాస ధోరణిలో) మన మాస్టరుగారు అందరికంటె నాకు ఎక్కువ ఉపకారం చేశారు. మా అయ్య సంపాదించిన రెండెకరాల కొండ్ర సాగుబడి చెయ్యలేక, అమ్మేసి పేటకు పోదామని ప్రయత్నం చేస్తుంటే ఆయనకు తెలిసి ఒకరోజల్లా నాతో పోట్లాడి ప్రయాణం ఆపుచేశాడు. పుట్టిన గడ్డ వొదిలిపెట్టి పోవడం పాపమన్నారు. ఇంట గెలిచి రచ్చ గెలవమన్నారు. మంచిరోజులు ముందున్నయ్యన్నారు. అది నిజంగానే. ఈ రోజున నా పొలంలో వరి పండుతుందంటే దానికి మాస్టరుగారే కారణం. మంచినీళ్ళకు నోచుకోని వూరికి [illegible]. ఆఖరికి నేను చెప్పే ఈ ముక్కలు గూడా ఆయన దగ్గర నేర్చుకున్నవే. ఆ రోజుల్లో చదువుకున్న ఆడదంటే అందరూ ఏవగించుకొనేవారు. అందులో కిరస్తాని అమ్మాయిని హిందూమతస్థుడు పెళ్ళి చేసుకోవడం అనేది అసలు ఊహించడానికే వీల్లేదు. ఆయన నాకెంతో ధైర్యం చెప్పి, పెండ్లికి ఒప్పించారు. మా ఇల్లు చల్లగా ఉండి మేం సుఖపడటానికి కారణం మాస్టరుగారే.

(అందరూ హర్షధ్వానాలు చేస్తారు.)

గో: మేరీ నువ్వుగూడా నాలుగుమాటలు చెప్పు.

మేరీ: (ఉపన్యసిస్తూ) మా వారు చెప్పింది అక్షరాలా నిజం. నాకు చిన్నప్పుడే అమ్మా నాన్నా చనిపోతే అక్కడెక్కడో చందాలిప్పించి నన్ను నర్సు కోర్సుకు పంపించారు. నాకు పెండ్లి చేశారు. మా వారి వ్యవసాయానికీ, నా వృత్తికీ పొందిక కుదరదని ఎంతగానో ఎగతాళి చేస్తున్నా, నాకు సహాయం చేసి ఈ ప్రసూతి నిలయం స్థాపింపజేశారు. మన ఊళ్ళో పార్కు, లైబ్రరీ, ఆసుపత్రి, పోస్టాఫీసు. ఇవన్నీ మాస్టరుగారి నిస్వార్థశక్తికి ఫలితాలు. వారి త్యాగనిరతివల్ల మనవూళ్ళో మనుషులే కాదు, మట్టి కూడా బంగారంగా మారిపోయింది. వారి మేలు మనం మరచిపోలేం.

(హర్షధ్వానాలు)

అ: అయ్యగారూ, అదుగో! బ్రహ్మయ్య పంతులుగారు మాట్లాడుతున్నాడు. ఆహా ఏం తేజస్సండీ!

బ్ర: మహాశయులారా, పిన్నలారా, పెద్దలారా! మీరు చేస్తున్న ఈ సన్మానం ఊళ్ళో పౌరులంతా పొందవలసింది. ఒక వినూత్న నాగరికతను, ఒక కొత్త యుగాన్ని నెలకొల్పే ఒక ఆదర్శగ్రామంగా మన ఊరిని మనం నిర్మించుకుంటున్నాం. ఇది ఏ ఒక వ్యక్తి చెయ్యగలిగిన పని గాదు. ఆబాలగోపాలం అందరూ సమిష్టిగా చేస్తేనే ఇది సాధ్యమౌతుంది. అందుచేత మీ అందరికీ నన్ను చిహ్నంగా వుంచి యీ సన్మానం జరుపుతున్నారని నా మనవి. అంతేగాదు. ఒక బ్రతికి లేని

అనేక ప్రతిభలు

ఒక యువకుడు ఉద్యోగం కోసం ఒక యజమానివద్దకు వెళ్ళాడు.

య: మీరు సిగరెట్టు త్రాగుతారా?

యు: లేదు.

య: త్రాగుడు అలవాటుందా?

యు: లేదు.

య: ఐతే మీ వినోదాల్లో యువతులతో...

★

యు: ఊహూ...

య: మీ కొక్క దురలవాటైనా లేదని చెప్పగలరా?

యు: లేకే. ఉంది. అబద్ధాలు చెప్పే అలవాటు.

ఫలితం

★

బాక్సింగు పోటీకి [illegible] గ్యాలరీలో [illegible] ఇలా అన్నాడా మేనేజరుతో:

'చూడండి! ఈ పోటీని వేలాది ప్రజలు తమ రేడియోల్లో వింటారు.'

'అవును. దాని ఫలితం కూడా నీవు చెప్పే కంటే పది సెకండ్లు ముందే తెలుసుకుంటారు.

పేద బడిపంతులును సన్మానం చెయ్యడమే ఒక నవనాగరికతకు సూచన. నా సలహాలు మన్నించి మన ఉపయుక్తరిని నిజంగా ఒక మహోన్నత సంస్కృతీ వికాసానికి కేంద్రంగా మార్చిన మీ అందరికీ నా కృతజ్ఞత.

మనం చెయ్యవలసిన కృషి ఇంకా అపారంగా ఉంది. అందుచేత, ఇంతకుముందు ఊరు విడిచిపెట్టి వెళ్ళిన వాళ్ళంతా తిరిగివచ్చి, ఇక్కడే కష్టముండి మన ఆశయాల్ని నెరవేర్చడానికి తోడ్పడేటట్లు చెయ్యమని నా ప్రార్థన.

బ: అప్పన్నా.......

అ: అయ్యా... ....

బ: మనల్ని చూస్తున్నాడా?

అ: లేదయ్యా.

బ: ఐతే పోదాం రా.

* * *

అ: ఎందుకయ్యగారూ! అంత హడావిడిగా నడుస్తారు?

బ: పట్నం వెళ్ళిపోదాం. త్వరగా వెళితే రైలు అందుతుంది.

అ: అంత తొందర దేనికయ్యగారూ!

బ: నీకూ కొంచెం అంటుకుందా యేం?

అ: అట్లా అంటారని నేననుకుంటూనే వున్నా. అయినా ఊరు బాగుపడితేం మీకు బాధగా ఉందా?

బ: (కోపంగా) అదేమిటోయ్. మన వూరు మనం పుట్టిన గడ్డ, మన ఊరు ఆదర్శ గ్రామంగా మారితే మనకు సంతోషమే గాని—

అ: అందుకే అయ్యగారూ! నేనూ....

బ: ఊఁ, నువ్వు?

అ: ఇక్కడే ఉండిపో దలుచుకున్నా.

బ: నువ్వా? ఉంటావా? నాతో రావూ?

అ: క్షమించండయ్యగారూ! నేనూ ఒక మనిషిని కావడం మీ కిష్టం లేదా?

బ: ఏమి టేమిటి. అంతవరకొచ్చిందీ? అయితే పో. ఇప్పుడే వెళ్ళిపో.

అ: అదుగో బ్రహ్మయ్యగారొస్తున్నారు.

బ: ఏడ, ఎందుకొస్తున్నాడు. నే నింతకు ముందు డిస్మిస్ చేసినందుకు పగ తీర్చుకోవాలని చూస్తున్నాడేమో!

బ్ర: పగ సాధించడానికి గాదు, ప్రార్థించడానికే వచ్చాను.

బ: ఏమన్నావ్? ఎందుకూ? నాతో మీకేం అవసరం? కావాలంటే పట్నం వెళ్ళి చందా పంపిస్తాలెండి.

బ్ర: మీ చందాలు కాదు, మీ సహకారమే కావాలి. మీరుకూడా ఇక్కడే వుండండి. ఈ వూరు మనందరిదీ. మనమంతా కలసికట్టుగా కృషిచేద్దాం. ఊరిని వృద్ధిలోకి తీసుకువద్దాం.

అ: అయ్యగారూ! మీరు కాదనొద్దు. కాలం మారిపోయింది. ఒప్పుకోండి.

బ్ర: ఏమంటారు?

బ: సరే.

★